

אוניברסיטת חיפה

בית הספר לאמנויות

החוג למוסיקה

הקונצרט החמישי במסגרת

סדרת הקונצרטים האוניברסיטאית תשע"ג (2012/13)

יום א', 17 במרס 2013, בשעה 14:15,

באודיטוריום מוזיאון הכט

שירה לגמן, פסנתר

בתכנית:

פרוצ'ו בוזוני (Ferruccio Busoni): פנטסיה בעקבות י"ס באך (1909)

ג'ון קייג' (John Cage): סוויטה לפסנתר צעצוע (1948)

אוליביה מסיאן (Olivier Messiaen): הנשיקה של ישו הילד (*Le baiser de l'enfant-Jésus*),

מתוך עשרים מבטים על ישו הילד (*Vingt regards sur l'enfant-Jésus*) (1944)

טריסטן מיריי (Tristan Murail): פעמוני פרידה, וחיוך (*Cloches d'adieu, et un sourire*) (1992)

יוהן סבסטיאן באך (Johann Sebastian Bach): פרטיטה מס' 1 בסי במול מז'ור, רי"ב 825

משך הקונצרט כשעה ורבע

פרוצ'ו בוזוני (Ferruccio Busoni)

מלחין ופסנתרן איטלקי. נולד ב- 1866 בטוסקנה. אביו היה קלרניתן ואמו הייתה פסנתרנית ממוצא אוסטרי. כשהיה בן חודשים אחדים עברה המשפחה לטרייסטה (Trieste). בשנת 1881 התחיל ללמוד קומפוזיציה אצל וילהלם מאייר (Wilhelm Mayer). ב-1885 עבר ללייפציג, כדי להמשיך את לימודיו, ושם התחבר עם מאהלר (Gustav Mahler), פרדריק דליוס (Frederick Delius) ומלחינים אחרים. באותה עת הכיר גם את המשורר רילקה (Rainer Maria Rilke) והמפגש הוביל לשיח אמנותי מתמשך בין השניים. ב-1888 התחיל ללמד במכללה למוסיקה של הלסינקי. בשנת 1890 נסע לסנט פטרבורג לרגל זכייתו בפרס רובינשטיין לקומפוזיציה ולפסנתר. לאחר הזכייה נשאר ברוסיה. לאחר זמן לא רב היגר לארצות הברית. במהלך שנות חייו בניו-יורק ערך בוזוני קונצרטים רבים והתמסר לקידום הקריירה שלו כפסנתרן. ב-1894 השתקע בברלין. הוא לימד שם קומפוזיציה באקדמיה לאמנויות ונהג לערוך בביתו מפגשים בהשתתפות מוסיקאים צעירים. בסוף שנות התשעים של המאה, עם חיבור הסונטה מס' 2 לכינור ולפסנתר, הפך את ההלחנה לעיסוקו המרכזי. בשנת 1902 יזם ומימן סדרת קונצרטים של מוסיקה תזמורתית בת זמנו פרי עטם של ברטוק, אלגר (Edward Elgar), סיבליוס ואחרים. הסדרה התמידה כשמונה שנים. ב-1912 יצא למסע הופעות באיטליה, ונשאר כדי לנהל את בית הספר הגבוה למוסיקה של בולוניה (Bologna). זמן קצר אחרי פרוץ מלחמת העולם, התפטר ונסע לניו-יורק. ב-1915, כשרצה לחזור לאיטליה, הכריזה המדינה על מלחמה נגד מדינות שהיו עד אז בנות-בריתה. בוזוני נאלץ להישאר בארה"ב. בשלהי 1915 עקר לציריך, שווייץ, והתגורר בה כחמש שנים. במהלך שנים אלה הרבה להופיע וערך כיתות אמן. ב-1920 שב לברלין. ב-1924 הלך לעולמו, טרם השלמתן שלשתי הסציונות האחרונות של האופרה דוקטור פאוסט.

עם יצירותיו המרכזיות נמנות האופרות *ארלקינו* (1914-16, *Arlecchino*), *טורנדוט* (1917, *Turnadot*), *דוקטור פאוסט* (1916-23); קונצ'רטו לפסנתר ולתזמורת (1901-04), שתי רביעיות כלי-קשת (1887, 1880/81); שתי סונטות לכינור ולפסנתר (1898, 1890); ואלגיה לפסנתר ולצ'לו (1920, *Elegy*).

מלבד ההלחנה, בוזוני עיבד ושעתק הן שירים עממיים, הן יצירות של מלחינים אחרים, וביניהם באך, מוצרט, ליסט ושנברג. הוא חיבר מאמרים רבים הפורשים את משנתו האסתטית ואת הספר *מתווה של אסתטיקה חדשה של מוסיקה* (1911, *Sketch of a New Esthetic of Music*), וכתב בעצמו את הליברטי לאופרות שהלחין.

פרוצ'ו בוזוני: פנטסיה בעקבות י"ס באך (1909)

הגדרתה של הפנטסיה השתנתה רבות מתחילת התגבשותה בתקופת הבארוק. למשל, היא הפכה מאלתור מקדים לפוגה ליצירה עצמאית, ומיצירה ווקאלית לאינסטרומנטלית. במאות ה-16 וה-17 נכתבו פנטסיות גם לכלי קשת וגם למקלדת. חטיבותיהן השונות התבססו על נושא משותף, בדומה לצורה המאוחרת של נושא ווריאציות. בתקופה הרומנטית, שימש המונח, בדרך כלל, לתאר יצירה קצרה המאופיינת בשינויי אווירה. אופיה החופשי האלתורי של הפנטסיה נשמר, אך התפיסה מהו 'חופש צורני' השתנתה במרוצת הזמן.

פנטסיה בעקבות י"ס באך נשענת על מגנינות מתוך שלוש יצירות לעוגב של באך:

- וריאציות על הכוראל *Christ der du bist der helle Tag*, רי"ב 766
- פוגטה *Gottes Sohn ist kommen*, רי"ב 703
- פרלוד על הכוראל *Lob sei dem allmächtigen Gott*, רי"ב 602

מקורן של המלודיות בכוראלים לותרניים ובאך עיבד ופיתח אותם. נוכחותן של מנגינות אלה בפנטסיה מהווה אפוא את גלגולן השלישי: מן הכנסייה לידין של באך, ובעקבותיו – בוזוני.

בוזוני האמין כי מקוריות וחידוש אינם קשורים לשאלות של תוכן, אלא לאופן ביצועם של רעיונות. להשקפתו, סידורי צלילים וצורות מוסיקליות קיימים כאידאות עצמאיות ומחכים לשליח בדמות מלחין שירשום אותם ויוציאם אל עולם השמע. לשיטתו, אין זה תפקידו של המלחין להמציא, אלא למסור. עיסוקו ביצירותיהם של מלחינים אחרים, משקף במידה רבה את סירובו לקבל הבחנה חדה בין שעתוק ועיבוד לבין הלחנה. בעיבודיו וביצירותיו מיטשטשים הגבולות בין החדש למחודש.

גישה זו מתגלמת במידה רבה בפנטסיה בעקבות י"ס באך. השימוש בחומרים המושאלים אינו בגדר ציטוט, אלא שהם מונחים כאבני יסוד ועליהן בונה בוזוני את היצירה. הפנטסיה מורכבת מחטיבות בעלות אופי שונה, וסולמותיהן הם פה מינור, לה במול מז'ור, רה מינור ופה מז'ור. החומר המקורי מאת בוזוני נשזר בחומרים המושאלים, ונושאו נגזרים באופן מובהק מנושאייהם.

בחומרים המושאלים נערכים שני שינויים עיקריים: האחד הוא הכפלות צלילים (בדרך כלל בקולות התחתונים), אולי כדי ליצור מצלול דומה לזה של עוגב; האחר הוא שימוש בהוראות כתובות – דינאמיות וארטיקולטיביות, המכוונות לשינוי אופיים של הנושאים ביחס למקור. שינויים אלה ראויים לציון, כיוון שהם מדגימים את גישתו של בוזוני להאחדת החומרים תחת "קורת גג" סגנונית אחת. האחדה זאת נדרשת לא רק ביחס לחומרים המוכנים והחדשים, אלא גם בין שלוש היצירות של באך לבין עצמן, שהרי הן שונות באופיין זו מזו.

מנגינות הכוראלים חולקות דמיון מרווחי (כולן מתחילות בטרצה עולה, בקפיצה או בצעדים עוקבים), ועליו מושתתים מרבית נושאי החומרים המקוריים. שניים מן הכוראלים כתובים במקורם בסולם פה מינור, ואחד בלה במול מז'ור. מנגינות הכוראלים מוצגות כמעט ללא שינויים, ובכך מתאפשר מעבר נוח ביניהן.

הפנטסיה איננה בגדר מחווה סגנונית גרידא, אלא שהיא מבקשת, כמשתמע מכותרתה, להתחקות אחר 'אידאה באכית'. לפעמים נדמה כי הערבוב צלח ומתוך חומריהם של שני המלחינים מתהווה שפה שלישית, שאינה לגמרי אופיינית לאיש מהם. בוזוני כתב את היצירה בשנת 1909 לזכרו של אביו.

(אפרת רובינשטיין)

ג'ון קייג' (John Cage)

נולד ב-1912 בלוס אנג'לס ונפטר ב-1992 בניו-יורק. למד קומפוזיציה אצל קאוול (Henry Cowell) ושנברג (Arnold Schoenberg). קייג' נחשב גם לסופר, אמן חזותי וממציא. ב-1938 החל לעבוד כפסנתרן מלווה בשיעורי מחול בבית הספר לאמנויות בקורניש (Cornish School of the Arts). מ-1944 היה לשותפו ליצירה של הרקדן והכוריאוגרף מרס קנינגהם (Merce Cunningham). ב-1938 המציא את "הפסנתר הממותקן" (prepared piano) – פסנתר שבין מיתריו הונחו, לפני תחילת הנגינה, אובייקטים שונים (חתיכות גומי, עץ, ברגים וכו') וששיוו לצליליו גוון של כלי נגינה.

פסנתר הצעצוע פותח ב-1872. בניגוד לפטישי הפסנתר שפוגעים במיתרים, פטישי פסנתר הצעצוע פוגעים בלוחיות מתכת ומשווים לצליליו גוון פעמוני (דומה לזה של גלוקנשפיל). הכיוון שלו אינו מחויב לסטנדרט נהוג (לה = 440 הרץ, למשל) ואינו מדויק. קייג' היה הראשון להלחין לפסנתר צעצוע, ולימים חיברו לו גם קראמב (George Crumb) וקאגל (Mauricio Kagel).

את הסוויטה לפסנתר צעצוע חיבר קייג' בשנה שסיים בה לכתוב את *סונטות ואינטרלודים* לפסנתר ממותקן. קייג' השתמש בתדמית הילדית של הכלי ומגבלותיו (מנעד מצומצם ודיאטוניות) תוך ניצול מרבי של חומר מוסיקלי מועט. זהות המודוס מטושטשת על ידי דחיית הופעת הצליל השביעי בו (מופיע רק בפרק השני) וכן על ידי ביסוס שני גבהים (סול ולה) כמרכזים טונאליים אפשריים באמצעות רפטיציות, מיקומיהם המטריים ומהלכים מלודיים.

ליצירה חמישה פרקים קצרים שצורתם 'ABA': פרקים ראשון ושני (A), פרקים שלישי ורביעי (B) ופרק חמישי (A'). החלוקה הצורנית נשענת על טמפי ומנעד משותפים לפרקים והעדר הפסקות בין הפרק הראשון לשני ובין השלישי לרביעי. במהלך הפרקים גדלה תכיפותם של שינויים דינמיים ומשקליים עד לשיאה בפרק הרביעי. בפרק החמישי מושגת שוב רגיעה ביחס לשינויי המשקל.

עיצוב הפרקים בצורה תלת-חלקית, המודאליות, וההוראה להימנע מהפסקה בין פרקים מסוימים מעידים על זיקה לברטוק ולכתיבתו הפדגוגית לילדים (*לילדים*, *מיקרוקוסמוס*). מקור השפעה אחר, מוסיקת גמלאן, מתבטא בבחירה בכלי נקישה בעל גוון מתכתי ומנעד מצומצם, העדר כיוון אבסולוטי ושימוש בפסאז'ים אורנמנטליים והסטות ריתמיות.

הפרק הראשון בעצמו כתוב בצורת 'ABA'. המנעד בו מוגבל לקווינטה (סול-רה) כך שהמודאליות מוגדרת באופן מוגבל בלבד. נוסף על כך, הצלילים סול ולה מופיעים כמרווח של סקונדה גדולה בבס ומקשים עוד יותר על קביעת המודאליות. המנגינה שמנוגנת בחלק A ביד ימין מנוגנת בתחילת חלק B ביד שמאל.

גובהי הצליל בפרק השני בבס לקוחים מהפרק הראשון, אלא שהם מופיעים בנפרד ובסטקטו. בפרק הזה מופיע לראשונה הצליל השביעי במודוס, כך שניתן לקבוע שהוא כתוב במודוס מיקסולידי. בהמשך, החומרים המלודיים מורחבים מעט (למשל, לחומר הסולמי נוספים ארפג'י), והסטקטו שהופיע ביד שמאל עובר ליד ימין. לרגע קצר נוצרים מרווחים ביד שמאל וקלאסטר ביד ימין, אך הם מתפוגגים במהירות, באמצעות פירוק הקלאסטר למנגינה, והיא מתנוונת לרפטיציה של גובה אחד. בזמן, ביד שמאל מופיע צליל ארוך (לה), שמקורו בפרגמנטים מלודיים שנוגנו קודם לכן בסטקטו. הפרק כולו תחום במנעד של ספטימה גדולה (פה-מי).

המוטיב הריתמי שביסוד הפרק השלישי חגיגי ועממי. מספר המרווחים מוגבל: קווינטה זכה, טרצה קטנה ספטימה גדולה ונונה קטנה. שינויים מטריים מונעים חזרה מדויקת (הטרצה מהווה אפוג'טורה לקווינטה ולהיפך, והקווינטה מהווה גם אפוג'טורה לספטימה ולהיפך) כך שקשה לקבוע מיהו המרווח העיקרי (מקשט) ומיהו המרווח המשני (מקושט). הפרק תחום במנעד של נונה קטנה (מי-פה), "היפוך" של המנעד בפרק הקודם).

בפרק הרביעי, המנגינה מפוצלת בין הידיים. קווים שמתחילים ביד שמאל מסתיימים בצלילים ארוכים ביד ימין. כל יד מציגה שכבה ריתמית עצמאית, כך שאוניסונים ריתמיים אינם שכיחים. בסוף הפרק מופיעות שלוש תיבות של אוניסון ריתמי. הפרק תחום באותו מנעד כמו הפרק השלישי.

הפרק החמישי מושתת על מוטיב של קווינטה בעלייה ואחריו קווארטה בירידה. כתוצאה מכך, ובדומה לפרק הראשון, יש קושי לקבוע את המודוס. המוטיב מופרע על ידי מלודיה סולמית. עם כל חזרה שלה, המוטיב מתקצר, עד שלבסוף נותרת ממנו רק הקווינטה בעלייה. הפרק תחום בקווינטה (סול-רה), כמו הפרק הראשון.

(רוני ברנר)

אוליבייה מסיאן (Olivier Messiaen)

נולד ב-1908 בעיר אביניון (Avignon), צרפת. בילדותו הושפע מתחומי השירה והתיאטרון. לדבריו, ספר השירה של אמו היווה מעין נבואה לעיצוב הקריירה האמנותית שלו. התנסויותיו הראשונות בנגינה בפסנתר נעשו באופן עצמאי. הוא גילה סקרנות למוסיקה של דביסי וראוול. בהיותו בן עשר התוודע לפרטיטורה של האופרה פליאס ומליסנדה (*Pelléas et Mélisande*) מאת דביסי, והדבר הותיר עליו רושם עמוק.

בגיל 11 החל בלימודיו בקונסרבטוריון של פריס. מסיאן למד אצל המלחינים פול דיקא (Paul Dukas), שארל וידור (Charles Widor) ואצל המלחין ונגן העוגב מרסל דיפרה (Marcel Dupré). עוגב נעשה לכלי משמעותי וראשי בחייו. ב-1931 התמנה לנגן העוגב ב-Église de la Sainte-Trinité ברובע התשיעי של פריס. את המשרה מילא עד סוף ימיו.

ב-1932 נשא לאישה את הכנרת והמלחינה קלר דלבו (Claire Delbos), ועבורה הלחין את הוואריאציות לכינור ולפסנתר. במלחמת העולם השנייה שירת בצבא צרפת ונפל בשבי הגרמנים. במחנה השבויים הלחין את הרביעייה לקץ הימים (*Quatuor pour la fin du temps*) והיא בוצעה לראשונה במחנה השבויים. אל יצירה זו מתנקזים היבטים פילוסופיים-מוסיקליים המבטאים התייחסות שונה לאלמנטים של המסורת המערבית, וביניהם זמן, מרחב ושזירה מבנית. תפישתו זאת של מסיאן נעשתה לאבן דרך משמעותית במוסיקה של המאה ה-20. השפעות מכריעות על עולמו המוסיקלי היו אמונתו הדתית הקתולית והתעניינותו במוסיקות של העולם העתיק ושל המזרח.

לאחר סיום המלחמה החל מסיאן ללמד קומפוזיציה בקונסרבטוריון של פריס. עם תלמידיו הבולטים נמנים פייר בולז (Pierre Boulez) וויאניס קסאנקיס (Iannis Xenakis), וכן הפסנתרנית איבון לוריו (Yvonne Loriod; מ-1961 – אשתו). היא אשר ביצעה בביצוע בכורה את היצירה המנוגנת בקונצרט זה. מסיאן לימד גם בטאנגלווד (Tanglewood) וקשר קשרים עם המנצחים סטוקובסקי (Leopold Stokowski) וקוסביצקי (Serge Koussevitsky). יצירתו הסימפונית גדולת המימדים, טורנגאלילה (*Turangalila Symphonie*, 1946-48), בוצעה לראשונה בארצות-הברית בניצוחו של ברנשטיין (Leonard Bernstein). בשנות החמישים התעצם עניינו במוסיקה של הציפורים. הוא ערך מחקרים בחיק הטבע וביסס יצירות על שירת הציפורים. מסיאן נפטר בשנת 1992.

אוליבייה מסיאן: הנשיקה של ישו הילד (*Le baiser de l'enfant-Jésus*)

מתוך עשרים מבטים על ישו הילד (*Vingt regards sur l'enfant-Jésus*) (1944)

היצירה פורשת לפנינו עולם מוסיקלי המובע באמצעות עולם תיאולוגי-רוחני שהעסיק והפריה את המלחין. כקתולי מאמין התעניין מסיאן בעיקרון הנצחיות והזמניות המוגבלת. שניהם באו לידי ביטוי ביצירתו רביעייה לאחרית הימים. בשנות שבו, פיתח שיטת הלחנה חדשה וגיבש תבניות שונות של סולמות. היחס בין צלילי הסולם יוצר אפקט שונה של זמן ומרחב מזה שמצוי במסורת המוסיקה המערבית עד אז. התחושה הנוצרת היא של אינסופיות. הזמן מוצג כמושא להתבוננות בפני עצמו. ביצירה עשרים מבטים על הילד ישו משולב אמצעי הלחנה זה עם מרכז הרמוני דיאטוני. לדברי המלחין, אקורד המופיע שוב ושוב במהלך היצירה מסמל את מוטיב ה"אהבה". ביצירה שזורים היבטים ודימויים שונים הקשורים להתהוותו הרוחנית של ישו. המלחין מסווג את המוטיבים המוסיקליים ביצירה לארבעה מינים: האל, הצלב והכוכב, הכוראל והאהבה.

(אבנר בן-ש"ך)

טריסטן מיריי (Tristan Murail)

מלחין, נגן ותיאורטיקן צרפתי. נולד ב-1947 בלה-אבר (Le Havre), למד כלכלה, ערבית ופוליטיקה, אחר כך התקבל ללימודים בקונסרבטוריון של פריס, ובשנים 1967-1972 נמנה עם כיתת הקומפוזיציה של מסייאן. ב-1971 קיבל את "פרס רומא" ושהה בוויולה מדיצ'י בשנים 1972-1974. ב-1973 ייסד, יחד עם לוינאס (Michaël Levinas) וטסייה (Roger Tessier), את Groupe de l'itineraire – אנסבל למוסיקה חדשה. בקבוצה חברו מלחינים ומבצעים שהביעו עניין בדרכים חדשות לשילוב קומפוזיטורי של אמצעים אלקטרוניים עם כלי נגינה מסורתיים. בשנות ה-70 וה-80 נחשבה הקבוצה לאנסמבל המוביל בצרפת בתחום המוסיקה החדשה. מיריי הלחין כמה מיצירותיו המשמעותיות לאנסמבל זה, וכן השתתף בו כנגן מקלדות אלקטרוניות ואונד מארטנו (ondes martenot, מעין סינטיסייזר מוקדם). הוא נודע כווירטואוז בנגינה בכלי, וניגן כסולן ביצירות רבות, וביניהן *טוראנגאלילה (Turangalila Symphonie)* ו*שלוש ליטורגיות קטנות (Trois petites liturgies)* מאת מסייאן.

בשנים 1987-1996 לימד קומפוזיציה בעזרת מחשב בקונסרבטוריון של פריס וב-IRCAM, ופיתח מכשיר המאגד תכנות המשמשות להלחנה בעזרת מחשב. ב-1997 עבר לארצות הברית ושימש פרופסור לקומפוזיציה באוניברסיטת קולומביה בניו-יורק.

מיריי שייך לדור מלחינים בצרפת, שהתנער משיטת ההלחנה הסריאלית שהייתה דומיננטית עד אמצע שנות ה-70, ואשר, בהשראת עיסוקו של מסייאן בצבע ובהדהוד הצליל, הציב את חקר האקוסטיקה והתפיסה של הצליל כנקודת מוצא לאסתטיקה מוסיקלית חדשה, הידועה כיום כ"מוסיקה ספקטראלית". במוקדה עומד הרעיון של שימוש בכל ספקטרום הצלילים העיליים כחומר לטיפול המלחין. בעזרת אמצעים טכנולוגיים שונים (מכשירים אנלוגיים ומחשב) הגדירו מלחיני האסכולה את הצלילים ברזולוציה גדולה ועשו בהם מניפולציות. כך נפתחו לפנייהם אפשרויות ליצירתם של שילובים הרמוניים חדשים היוצרים משטחים של צבעי צליל מורכבים. השימוש שעשו בצלילים מיקרוטונאליים אפשר תנועה מזערית של הצלילים בתוך המרקם ההרמוני, ויצר תחושה של סטטיות.

טריסטן מיריי: **פעמוני פרידה, וחיוך (Cloches d'adieu, et un sourire) (1992)**

היצירה *פעמוני פרידה, וחיוך (Cloches d'adieu, et un sourire)* חוברת ב-1992 לזכרו של אוליביה מסייאן, בהזמנת הרדיו הכלל-גרמני (Deutschlandfunk). היא מתכתבת עם הפרלוד לפסנתר *Cloches d'angoisse et larmes d'adieu* (פעמוני חרדה ודמעות פרידה), משנת 1929, מאת מסייאן. היא שואלת ממנו רעיונות למהלך היצירה (קלאסטרים, נקודת עוגב, אחידות ריתמית, ונגינת אקורד וארפג' לאחריו), ומשתמשת בשלושת הצלילים האחרונים בו. היצירה *פעמוני פרידה, וחיוך* מאופיינת בקלאסטרים (אשכולות צלילים), המתפצלים מפעם לפעם לאקורדים ולצלילים המנוגנים בסדר עוקב ובמנועים שונים, ויוצרים תחושה של הדהוד. ברגעים שונים לאורך היצירה מנוגן גובה צליל יחיד ברצף, כעין נקודת עוגב המדמה פעמון יחיד. הערכים הריתמיים קבועים. שינוי – האצה או האטה – נובע משימוש לסירוגין בערכים אלו ומשינויים במפעם.

הצלילים המרכיבים את האקורדים חוזרים ומופיעים במנועים שונים, והשינויים שלהם נעשים בצורה הדרגתית, בעזרת צלילים קרובים המצטרפים לצלילים שנשארים, תוך כדי שמירה על מרווחים דומים. כך נשמר אופיים של האקורדים לאורך היצירה. צליל נקודת העוגב משתנה פעמיים בלבד במהלך היצירה. כל נקודת עוגב מתמידה עד להופעת נקודת העוגב הבאה. ביצירה שזורים רצפי צלילים דמויי ארפג' מהירים, והם תורמים לתחושת האצה. קצת אחרי אמצע היצירה מופיע קטע קצר, שונה באופיו משאר היצירה. מנוגנים בו מספר אקורדים ברצף, וביניהם – מלודיות בעלייה ובריירה.

במחווה המדהדת את "פעמוניו" של מסייאן, הביא מיריי את פעמוניו הוא ליצירה: "בין ההדים לאשכולות האקורדים ניסיתי לשלב [...] כמה אתוסים של צלילי פעמונים אשר מופיעים ברבות מיצירותיי." ומדוע 'חיוך'? – הוא מסמל את ניצחון הרוח על החיים, על אף האבל על מותו של המלחין, רמז לאמונתו הרוחנית של מסייאן.

(מישל מאייר)

יוהן סבסטיאן באך (Johann Sebastian Bach)

נולד באייזנאך (Eisenach) ב-1685 ונפטר בלייפציג ב-1750. בתחנות חייו השונות – ויימאר (ברציפות מ-1708 עד 1717), קתן (Köthen, 1717-1723) ולייפציג (1723-1750) – פעל כנגן עוגב וכלי-מקלדת, כמורה, כמנצח, כמנהל מוסיקלי, וכמובן – כמלחין, והיה לאחד מגדולי היוצרים. המלחין מאוריסיו קאגל אמר כי "לא כל המלחינים מאמינים באלוהים, אבל כולם מאמינים בבאך". בספרו *תורת ההרמוניה* כתב ארנולד שנברג: "לדעתי, עושר הרמוני נוצר לא בכך שעוברים דרך סולמות רבים, אלא על ידי שכותבים בעושר גדול ככל האפשר של דרגות. במובן זה, כוראל של באך עשיר מבחינה הרמונית יותר מרוב הקומפוזיציות המודרניות."

יוהן סבסטיאן באך: פרטיטה מס' 1, בסי במול מז'ור, רי"ב 825

הפרטיטה היא הראשונה בקובץ בן שש סוויטות לצ'מבלו שבאך חיבר במחצית השנייה של שנות העשרים של המאה ה-18. קדמו לו קובצי סוויטות אחרים לכלי-מקלדת: שש *סוויטות אנגליות*, רי"ב 806-811, ושש *סוויטות צרפתיות*, רי"ב 812-817. קובץ הפרטיטות ראה אור תחת הכותרת *Clavierübung I* (כלומר, תרגול מקלדת).

אלה פרקי הפרטיטה:

- פרלוד (Prelude)
- אלמנד (Allemande)
- קוראנט (Courante)
- סרבאנד (Sarabande)
- מנואט I (Menuet I)
- מנואט II (Menuet II)
- ג'יג (Gigue)

(יובל שקד)

הפסנתרנית **שירה לגמן** סיימה בהצטיינות את לימודי התואר השני בפסנתר בבית הספר הגבוה למוסיקה ע"ש בוכמן-מהטה, אוניברסיטת תל-אביב, בכיתתה של נטשה טדסון. את לימודיה לתואר אמן המשיכה בניו-אינגלנד קונסרבטורי, בוסטון, ארה"ב, בהדרכת אלכסנדר קורסנטיה. במהלך לימודיה השתלמה בכיתות אמן של אמנים בולטים, וביניהם מאריי פראחיה, בריס ברמן ופנינה זלצמן.

שירה מופיעה לעתים קרובות כסולנית בישראל, וכן בגרמניה, בצרפת ובארה"ב. הרפרטואר שלה משתרע מהבארוק עד למוסיקה חדשה. הופעותיה הועברו בשידור חי ב"קול המוסיקה" וזכו לתשבחות בעיתונות. ניגנה תחת שרביטם של אילן וולקוב, ג'ולט נאג' ועומר ולבר. היא משתפת פעולה עם אמנים בתחומי אמנות מגוונים – אמנות וידאו, אמנות פלסטית, אמנות קול, ואפילו עיצוב אופנה. שירה לגמן חברה בקבוצת מוסיקה נובה.

הקונצרט הבא בסדרה:

יום ראשון, 21 באפריל 2013, 14:15, אודיטוריום מוזיאון הכט

רביעיית היידן הישראלית

אייל קלס, סבטלנה סימנובסקי – כינורות; דניאל תנחלסון, ויולה; שירה מני, צ'לו

וולפגנג אמדיאוס מוצרט: רביעיית כלי-קשת מס' 19, בדו מז'ור, ק' 465 ("דיסונאנסית") (1785)

מוריס ראוול: רביעיית כלי-קשת בפה מז'ור (1903)

הכניסה חפשית

אני מעוניין לקבל מידע על קונצרטים, הרצאות ואירועים אחרים בהפקת החוג למוסיקה באוניברסיטת חיפה.

שם: _____

כתובת דוא"ל: _____